

Observatoriul este de două ori în
septimana, miercuri si sambata.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisi
cu post'a în lăintrulu monarhiei
pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— în străinatate pe 1 anu 10 fl.
său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său
11 franci; — numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie s'au linia, cu
ștere măruntă garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la adou'a, si a
treia câte 6 cr., v. a. si preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prenumeratiunile se potu face în
modulu celu mai usioru prin assem-
natiunile postei statului, adreaste de
a dreptulu la Redactiunea Diariulu
Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 32.

Sibiu, 21/3 Maiu 1879.

Anulu II.

Din sal'a tribunalului dela Sibiu.

Procesulu politicu de pressa alu d-lui Georgiu Baritiu.

Pertractarea finala a acestui procesu inaintea curtii
cu jurati a avut locu în 30 Aprilie a. c.

La acesta pertractare au concursu unu publicu
asia de numerosu, în catu spaciulu rezervatu era ocupatu
pana la ultimulu locu si ceea ce pana acuma nu s'au
mai intemplat în Sibiu, au fostu de fatia si dame de
romanu si anume d-le: Judit'a Macelariu, Mari'a
Cosma, Elen'a Popescu, Judit'a Secula si
d-sior'a Elen'a Adamoviciu, care nu pregetara a
veni la tribunalu si a sta acolo pana la finea pertractarii,
pentru ca se vedea si se audia, cum se decide o cauza,
care în fondu era aceea a tuturor femeilor romane.

Pertractarea finala pe care o descriemu în urma-
toarele, parte mare dupa însemnari stenografice, a decursu
în urmatoriulu modu. Pe la 8^{1/2} a. m. domni membri
ai tribunalulu reg. Béla de Tamassy, ca locutiitoru
de presedinte si consiliarii Kováts si Rosca în calitate de
asesori, Friedrich Haupt ca actuariu, subjudele Ioanu Badila
ca translatoru, si d-lu Ioanu Deesy procuroru reg. in-
trandu în sala si ocupandu'si locurile la mesa verde,
er' cei 36 de cetateni bancile loru si acusatulu Georgiu
Baritiu scaunulu acusatiloru, asemnatu lui în fatia
presedintelui, si alaturea la mesa aparatoriloru d. ad-
voeatu Albert Arz de Straussenburg, ca aparatoriu.
Compunerea juriului se incepù prin tragerea
numelor la sorti, dupa ce presidiulu facu observarea,
ca atatu acusatulu catu si procurorulu ca acusatoru, au
dreptulu de a respinge pe câte 12 din cei 36. Acu-
satulu Baritiu a renuntiatu la dreptulu seu de a res-
pinge pe cineva, din cauza cum au disu, ca lui i este
indiferent, care din concetatenii sei ii voru fi judeca-
tori, mai alesu ca pe cei mai multi nici nu are fericirea
de a-i cunósce în persóna. Din contra d. procuroru a
usatu de dreptulu seu cu prisosintia, refusandu între
altii pe onorabili domni: Gustav Thalman, advocatu;
Carl Klein, directoru seminarialu; Friedrich Schwabe,
juvelieru; Wilhelm Kraft, tipografu; Eduard Jahoda,
comerciantu; Gustav Conrad, pretiutoriu de paduri;
August Deutsch, farmacistu; Friedrich Roth, hotelieru;
Friedrich Valentini, comptoaristu; si asia esira din
urna d-nii:

1. Friedrich Schatz, palariu, capulu juratiloru.
2. Heinrich Petri, ciobotaru;
3. Ludwig Szánto, ciobotaru;
4. Johann Müller, ciobotaru;
5. Berthold Frentz, conditoru;
6. Friedrich Kleinrath, pielariu;
7. Adolf Gross, macelariu;
8. Carl Schwarz, tinichieru;
9. Friedrich Schnell, comerciantu;
10. Jakob Köhler, ciobotariu;
11. Friedrich Kreisler, franselaru;
12. Johann Krauss, franselaru;

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Domnisiór'a Esopu.

Novela de: Charles Deslys.

Traducere de: Dimitrie Petrescu.

(Urmare si fine.)

V.

Mai trebuie óre se spunemu, ca marquisulu ajunsu
în fug'a cailoru pana la hotelu? Durerea lui era
atatu de sincera, în catu nici nu se gandí macaru ca
hotelulu Vallombreuse era vendutu de multu tempu unor
streini. Cum se facea cá Esopu se fia acolo?

Intrandu pe inalt'a pórt'a de asupra careia se vedu
inca armele familiei, ánim'a lui Vallombreuse batú. Si
mai multu inca candu trecu prin marea curte, acarei
pardoséla era smaltata cu érba, candu sui scar'a, candu
intra în vestibulu, si candu puse peciorulu pe prim'a
trépta a scarei celei mari.

Dar' acolo, cineva ilu opri. Esopu nu 'si permi-
sesu se móra chiar' în hotelu; tinerulu seu domnu trebuia
se 'lu afe în modestulu apartamentu rezervatu în totu
deauna pentru intendantulu Vallombreusiloru.

În prim'a camera, intalni pe preotulu, care 'i dase
ultim'a comunicare.

În a dou'a, la lumin'a unei lampe ce lupta cu
ultimele radie ale zilei, zari pe Esopu standu, seu mai
bine culcatu intr'a unu mare fotoliu.

Dupa slabiciunea, palórea, contractiunea trasuriloru
fetiei, si mai cu séma dupa strani'a lucire a priverei
lui, era lesne de vedutu, ca betranulu tragea de mórt'e.

Bernardin'a era acolo, candu în pecióre, candu
ingenunchiata, asiedindu seu sustienendu perinele la
spatele murindulu, la capulu lui, sub bratia, din tempu

ca jurati suplenti au esitu d-nii:

Carl Scheerer, postovaru;
Johann Conradt, pielaru.

Dupa implinirea acestoru formalitati, presedintele
lua juramentulu celor 12 si declara juriulu de consti-
tuitu, apoi puse acusatulu în limb'a romana întrebările
usitate, din care resulta, ca G. Baritiu e în etate de
67 ani impliniti, nascutu în Transilvania, comun'a Juculu
de josu, în comitatulu Clusului, a locuitu pana acum
41 ani în Brasiovu, este parinte a cinci prunci, si nici-
odată în viatia sa n'a fostu trasu în vreo judecata de
acestea, este actualu redactoru alu diariulu „Observa-
toriulu“ si proprietaru.

Presedintele invita apoi pe d. procuroru ca se 'si
formulede acuzarea sa; actuarii facu lectur'a actului
de acuzare ce pórt'a dat'a din 23 Octobré 1877. Co-
prinsulu ei pre scurtu este, ca Iacobu Muresianu
si G. Baritiu prin publicatiunile loru din „Gazet'a
Transilvaniei“ Nrii 24, 39 si 40 s'au facutu culpabili
de turburarea linistei publice. Muresianu au luat
respunderea asupra sa pentru articolii nesubscrisi, er'
pe auctori n'a voitu se i numesca. Baritiu din contra
au recunoscutu, ca au scrisu articolulu din Nr. 39 si au
declaratu la judecatoriulu de instructiune ca: pentru
coprinsulu aceluia ia elu intrég'a respundere asupra sa.
Dupa ce Muresianu se bolnavise si actiune în contra
lui nu se póte intentá, procurorulu si-o si retrase. Din
contra acelasu procuroru sustiene acuzarea sa în contra
lui G. Baritiu pentru articolulu din Nr. 39 alu „Gaz.
Transilv.“ din anulu 1877 si cere pedepsirea lui pentru
crim'a turburarii de linistea publica în sensulu §. 65 si
pentru delictulu de agitatie si provocare la ura în
sensulu §§. 300 si 302 ai codicelui penalu.

Se citece articolulu incriminatu în traducere ma-
giara si germana de cátra d-ni Haupt si Badila. Arti-
colulu incriminatu suna în originalu asia:

„Spre folosululu romaniloru raniti“.

„Sub acestu titlu diariulu ministeriale „Kelet“
(Orientalu) din Clusiu Nr. 116 din 24 Maiu publica unu
articlu de fondu, indreptatu cu tota furia unui tiranu
brutale, lipsitu de sentimentele umanitatiei, contra
femeiloru romane, care ar' cutediá se contribue cu bani
si cu scame pentru soldatii raniti din armat'a
Romaniei.“

„Audi Europa civilisata, auditi popóra christiane
din tota lumea si ve dati verdictulu vostru asupra
acestui attentatu criminalu, comissu contra umanitatii.“

„Societati de ale Crucei Rosie vinu la Romani'a,
nu numai din St.- Petersburg, ci si din Viena, Berlinu,
Elveti'a, Franci'a, ca se curatie si se lege ranele solda-
tiloru loviti de arme turcesci si ale soldatiloru turci
sfarmati de arme romanesce. Oficiari si ostasi voluntari,
bravi si heroici, dela Itali'a si Franci'a, alérge la Ro-
mani'a, ca se 'si verse sangele contra tiraniei asiatice
si pentru independenti'a fratiloru de aceeaasi origine,
locuitori între Istru si Carpati. Eroulu Garibaldi, res-

în tempu punendu cate o sarutare pe manile lui dejá
recite, si repetandu cu accentulu desperarei acestu
singuru cuventu:

— Tata! meu! ah! tata! tata!

Si mai induosiatu de acesta plangere de catu de
privirea celui ce era obiectulu plangerei, Vallombreuse
se apropiá repede de fotoliu:

— Ei ce! sirmanulu meu Esopu, erai dara bolna-
navu? Pentru ce nu mai inscintiatu mai de nainte?
de ce...

Esopu nu 'lu lasa se finesca.

— D-ta esti, domnulu meu! striga elu coprinsu
de bucuria... Ah! Ddiu a ascultatu dara rogatiunea
mea! me érta asiá dara, de órece 'mi permite de a te
revedea si de a 'ti spune totulu în fine!... Asculta-
me... dar' fara a me interupe... pentru ca mo-
mentele mele sunt numerate... Datoram totulu ta-
talui d-tale... Candu isi dete sufletulu i promiseu
de a vèghiá asupra mostenirei Vallombreusiloru, si 'mi
ai tîenutu juramentulu... Te miri, domnule marquis?
Vedi ca, de!... nu prea era lucrulu meu... pentru
prim'a data candu me încercau se 'ti facu pucina mo-
rala, luasi lucrurile p'unu astfelu de pecioru, cu atata
bataia de jocu, în catu bietulu Esopu întielesu indata
ca n'o apucase bine... Schimbaiu dar' rolulu, si
deveniui... ceea ce scii... Dá, iti dam cu inpru-
mutu chiar' banii d-tale si cu mare camata, forte mare.
Dá, eu rescumperam mosiile si domeniile d-tale,
celu pucinu cate poteamu. Cea mai mare parte din
intendantii facu totu asia, dar' pentru pung'a loru...
Eu, o faceam pentru a pastra averea domniloru mei...
Pe candu risipea 'i, eu, stringeamu, inbunatatiamu,
speculam, si numai D-diéu scie cu ce ardóre,
cu ce rapacitate... Ah! ah! amicii d-tale, d-ta
chiar' te ai insielatu... Am fostu luat dreptu unu
Harpagonu, unu ovreiu, unu hotiu... Asiu fi furatu
daca ar fi trebuitu, numai se 'mi ajungu scopulu...
Dar', cu ajutorulu lui D-diéu n'amu avutu a recurge
decatu la midilóce oneste... În anii din urma mai
cu séma, de candu nu 'mi mai stai în contra, ele au

bunatoriulu nemoritoriu alu libertatii, dice Romaniloru
în epistol'a sa catra colonelulu Dunca: „Uniti-ve tóte
popórale si dati preste Bosforu în Asi'a pe acei tirani
incorigibili.“ — Dara ce e mai multu? Diplomati'a Europei
întregi fara exceptiune de cea austro-ungaresca, — a
recunoscutu prin acte publice, prin protocolé luate în
conferintie diplomatice, ca tirani'a turcesca nu mai póte
fi suferita, si cá trebuie se se caute midilóce corrective
si coercitive contra ei. Facia cu aceste fapte si eveni-
mente complinite vinu diarele ministeriali unguresci si
cutediá a scrie în faci'a Europei unele cá acestea:

„Apellurile date catra femeile romane din Transil-
vania, Ungari'a, Bucovin'a, spre a concurge si densele
cu ajutoria pentru soldatii raniti din óstea romanésca,
sunt venite în tiera pe furisii dela Craiova, Bucuresci
si din alte parti ale Romaniei, prin urmare ele sunt
simptóme de complottu, favoratu de unu statu strainu
(Külállam). Noi maghiarii nu credemu, cá femeile ro-
mane voru lucrá contra opiniunei nostre. Nu credemu,
cá femeile romane voru remunérá pe unu poporu pentru
feloni'a si rebelliunea sa, si nu se voru compromite pe
sine, glorificandu faptele calcatoriloru de credintia;
pentru cá barbatii de statu ai Romaniei, necredinciosi,
calcatori de juramentu, au ridicatu pumnariulu asupra
amicului (asupra tuciloru) contra vointiei poporului si
au nimicitu venitoriulu tieriei. Noi maghiarii, vediendu-ne
statulu nostru periclitatu, nu potemu suferi lucruri de
aceste, ci le condamnám si urmarim cu tóte semnele
despretiloru nostri.*). Noi nu potemu suferi vindecarea
acelor soldati, cari voru fi raniti, pentru cá ei erau
se aduca în pericolu chiaru existenti'a nostra, a maghia-
rilor. Nu potemu suferi a loru vindecare, pentru cá
se reinvie era si se 'si ridice din nou sabilele contra exis-
tentiei nostre, contra patriei si a intereselor ei. Se
vindece si se ajute aceia, cari sunt copabili de a se
enthusiasma pentru enuf'a rusesca: cari sciu se póte
lantiulu de robi pe peciórele loru, cari nu vedu adevera-
tele scopuri ale acestei campanii de banditi.“

Eca, cumu sciu se scria publicisti maghiari în
cestiuni umanitarie, recomandate în termeni asia de
sublimi de cátra Isusu Christosu în evangeli'a sa, mai
alesu prin parabol'a despre omulu cadiutu în talhari.
A se adresa cátra sexulu femeiescu, delicatu si simti-
toriu, în limbagiulu brutale si fanaticu, din care deteramu
aici cateva exemple, însemna a terrorisá si a voi se
faca, cá femeiloru nostre se le cadia lucrulu din mana.
Ei se încerca se le incurce cu sofistarii absurde în la-
biritulu politicei. Acesta inse e tréb'a nostra a bar-
batiloru. Femeile au cu totulu altu-ceva de lucru: se faca
barbatesce la scame, se taie la triângule si compresse,
fasie si bandage, se cóse si se inpletésca, se férba si
se spele, apoi în locu de a le pásá catu mai pucinu de
aceste amerintiari fanatice, se le pese mai pre susu de

*)... hűszegők munkáját nem pártolhatjuk, ha-
nem kárhoztatnunk s a megvetés minden jeleivel kell
kisérnünk.

fostu bine-cuventate. Din camataru, me facusemu agri-
cultoru... Intreindu veniturile ce facusemu amu po-
tutu rescumperá totu restulu... Dá, dá, domnule mar-
quisu, cea mai mare parte din fermele d-tale, hotelulu
acesta, castelulu Vallombreuse, totulu ti se inapoia dia,
... totulu este alu d-tale... alu d-tale cá si în tre-
cutu... eaca actele de proprietate!...

În sant'a bucuria, în curat'a mandria a datoriei
sale implinite, morindulu isi recapetase poterile; ajunsese
se se póta scula pucinu. Cu manile sale tremurande,
elu intindea tenerulu seu domnu tóte contractele cei
reconstituiau averea.

Trebuie se renunciamu a aretá diversele sentimente
ce se reflectau pe espressiv'a fisionomia alui Vallom-
breuse. O mirare naiva, o admiratiune crescéndá, o
profunda recunoscintia. Si cu tóte acestea, la ultimele
cuvinte ale murindulu avu o misicare de indaratnicia,
o misicare de refusu.

— Oh! striga betranulu, oh! nu refusá, domnule
marquisu!... Cugeta ca asiu muri desperatu!...
cugeta-te ca demnulu d-tale tata ne privesce!...
cugeta ca n'amu facutu decatu a 'i implini ultim'a vointia.
... Primesce, te rogu, în genunchi... uite...
vedi... Nu refusá pe betranulu d-tale servitoru...
Primesce domnule... primesce!

Vallombreuse apucase manile cele intinse ale be-
tranului; ilu scula stringendu 'lu în bratia. Cu lacrimile
în ochi, innecatu de plansori, i respunse:

— Primescu, betranulu meu amicu, primescu...
ba inca iti mai ceru ceva.

— Ce?

— Ceea ce ai mai pretiosu; totu ceea ce 'ti mai
remane.

Vorbindu asia, marquisulu intorsese capulu spre
Bernardin'a, care cu cotulu pe marele fotoliu, ilu privea
cu marii sei ochi negri, cá si odinóira în frundisiulu din
parculu castelului.

Esopu repeta întrebarea:

— Dar' ce 'ti mai trebuie?... Ce vrei?...
spune...

tóte de judecat'a inpartiala si drépta a Europei christiane si civilisate, care pe noi romanii din acestu imperiu ne-ar' inferá cu stigm'a de tradatori ai sangelui nostru, déca nu amu sari in ajutoriulu fratiloru nostri de aceeași origine, natiune, limba, religiune, nici macaru cu cate trei coti de pensa, carii se punu pe fati'a mortiloru, candu ii asiédia in sicrii. Acést'a este opiniunea publica, pe care suntemu datori cu totii a o respectá, éra nici-decumu si nici-odata opiniunea cea falsificata si elementulu nostru in veci hostile, recomdata de publicistii maghiari."

"Ei-si aróga dreptulu de a representá opiniunea publica si vointi'a tieiei, a patriei, ei minoritate cutéza a vorbi in numele patriei intregi, in numele colectivulu alu toturoru locuitoriloru tieiei. Trebuie se spunemu acestoru ómeni fanatici, ca in cestiuni humanitare cá si in altele multe, opiniunea, vointi'a si politic'a preponderantei maioritati a locuitoriloru si anume a romaniloru diferu cu totulu de ale loru. Noi urmamu doctrineloru christiane, ei se inchina Alcoranului. Noi aspiramu la civilisatiunea, drépt'a nóstra hereditate; ei aspira la barbari'a din Caucasu, din Turcestan si Dághestanu. Noi nu cunóscemu nici-unu interessu comunu alu patriei nóstre, nici alu monarchiei cu domni'a turcésca; ei-si identifica chiaru si nationalitatea loru genetica cu cea turcésca. Ei lauda tiép'a si furcile turcesci, hotiile si crudimile de basi-bozuci si cerchesi; noi, cá si Europ'a intréga, le condamnemu si urimu din totu sufletulu nostru. Ei acusa pe barbarii de statu ai Romaniei de felonii si tradare, cá-ci-si apara tiér'a de barbari selbategi; noi din contra, iamu fi acusat de tradare si poltroneria, déca ar' fi statu cu manile in sinu; éra astadi le gratulamu si i felicitamu."

"Caus'a comuna, pe care o face Romani'a inca si asta-data cu Russi'a, nu are se geneze pe nici unu romanu, ea este justificata pe deplinu pentru istoria. Tirani'a rusésca, de care fabuléza diariile maghiare, comparata cu cea ungurésca si polóna din tóte períodele istoriei, nu are cauza de a se coperi cu frundie de finicu, ceea ce vomu si documentá in decursulu evenimentelor."

"Asia dara femeile nóstre voru merge inainte cu pasi siguri pe calea ce le arata ánim'a lor, vointi'a nationale si exemplulu Europei luminate, despretiundu ori-ce metechne ale tiraniei si egoismulu ucigatori de patria."

G. Baritiu m. p.

Presedintele: Are d. acusat se reflectedie ceva prealabilu asupra actulu de acusare?

Acusatu: Am! Reflectedi mai antaiu, ca actulu de acusare nu este precisatu, pentru-ca amesteca in acelasi actu, inputarile facute dlui Muresianu cu cele indreptate asupra mea. Eu adeca voiescu se sciu, déca d. procuroru cere se se aplice la articolulu scrisu de mine numai paragrafi 300 si 302 in cari se prevedu delictu, séu si paragrafulu 65 celu mai teribile din toti paragrafi codicelui penalu, in cari se prevedu cele mai mari crime.

Procurorulu: Actulu de acusare este precisu in sensulu legii.

Presedintele: Actulu de acusare distinge precisu. D-ta esti acusat pentru articulu din „Gaz. Tr.“ Nr. 39 din an. 1877, ér' acelu articulu coprinde fapt'a prevediuta in §. 65 si §. 300 si 302.

Acusatu: Eu am voitu numai se sciu, déca sunt acusat si pe temeulu §. 65.

Presedintele: Da! In acelu articulu se dice, ca tóta Europ'a, cu exceptiune de guvernulu austro-ungaru, este in contra Turciei. Asia dara d-ta faci exceptiune numai cu guvernulu nostru.

Acusatu: Traducerea oficiala a articolulu meu este in mai multe puncte si expressiuni fórte neesacta, dar' cea mai periculósa si cea mai fatala eróre pentru mine este acolo, unde traducatoriulu mi-a tradusu expressiunea mea „fara exceptiune“ in sensu cu totulu opusu, adeca „cu exceptiune“, pentru ca in locu de a traduce esactu: „Die oesterreichisch-ungarische Regie-

rung nicht ausgenommen“ in traducerea oficiósa a d-lui procuroru sta cu totulu falsu adeca: „mit Ausnahme“ si me rogu se se coréga acésta eróre grósa, in tocma dupa originalu.

Presedintele (cetindu textulu romanescu alu articolulu): In adeveru traducerea nu este esacta, pentru ca in originalu se dice limpede: „fara exceptiunea guvernulu austro-ungurescu.“

Dar' candu d-ta numesci pe „Kelet“ fóia ministeriala, óre nu identifici pe acelu „Kelet“ cu ministru?

Acusatu: Eu am invetiatu a distinge intre diarie oficiali, semioficiali si ministeriali. In Europ'a sunt la 14.000 de diarie, in Ungari'a sunt numai magiare preste 300. Multe din acestea se dau ele pe sine de ministeriale, une-ori chiar' si fara scirea ministriloru. Fia inse si cu scirea lor, eu credu ca am dreptulu de a me apará in contra atacuriloru venite si din foi ministeriale, fara cá se cugetu la ministru. De altcum eu mi-am propusu a documentá in decursulu apararii mele cu date chronologice, ca scriindu eu articolulu meu, n'amu potutu se sciu nemicu de vre unu ordinu ministerialu ce ar fi esitu in cestiunea subversanta.

Presedintele: Asia dara d-ta in articolulu d-tale n'ai reflectatu la ministru?

Acusatu: Nu!

Presedintele: Vine inse mai de parte inculparea in contra d-tale, unde dici ca: poporulu magiaru se inchina la Coranu. Apoi scimu cu totii, ca poporulu magiaru nu se tiene de religiunea mahomedana.

Acusatu: Me rogu dar', se mi se cetésca articolulu in originalu. Niminea pe lume nu va descoperi acolo unu singuru cuventu despre poporulu magiaru; eu am a face in articolulu meu exclusivu numai cu diariistii.

Presedintele: Apoi totusi aflamu in acelu articulu, ca despotismulu rusescu comparatu cu despotismulu polonu si ungurescu, n'are se se acopere cu frundia de finicu. Aci d-ta totusi ai cugetatu la poporulu magiaru?

Acusatu: Nici-decum! Vedeti din originalu, ca eu am vorbitu din istoria, din períodele ei, si insistu la ceea ce am disu. Déca vorbescu despre istori'a Ungariei, nu intielegu prin acésta istori'a nationalitatii magiare genetice. Civilisatiunea Ungariei pe atata pe cata se afla ea in realitate, nici-decum nu este de origine asclusivu magiara. Totu asia, déca in Ungari'a a dominatu barbari'a, nici aceea n'a fostu exclusivu magiara.

Presedintele: Eu insa afu din acésta sententia, ca d-ta ai cugetatu la natiunea magiara; ai inculpatu pe magiari ca ei lauda spendiuratoriile turcesci, apoi acésta intr'adeveru este insulta asupra ei.

Acusatu: Domnulu presiedinte cá si multi altii voru fi cetitu diariulu „Kelet“, anume din iér'n'a si primavér'a anulu 1877. Toti cetitorii acelu diariu isi voru aduce bine a-minte, ca correspondentii lui dela Galatiu, Rusciucu si Constantinopolu nu sciau se scrie ceva mai bunu, decatu se laude atrocitatiile turcesci comise asupra bulgariloru. Asemenea lucruri se ceteau pe atunci si in alte diarie, intre care „Magyar Polgár“ „Hon“ etc. Déca publicisti cá celu din „Kelet“ Nr. 116 uita de sine pana la atata, in catu lauda acele atrocitati, si déca ei se opponu chiaru si la vindecarea soldatiloru raniti, atunci . . .

Presedintele (intrerupe): Asia ceva au potutu se scrie corespondenti particulari; de aci insa nu se póte incheiá ca unu poporu intregu este de aceeași opiniune.

Acusatu: Eu nici n'am disu asia ceva nici unde si nici-odata.

Presedintele inchieie prin acestea ineditoriulu si invita pe procuroru se si motive die acusarea sa.

Procurorulu Joanu Deesy
(mai antaiu ungurescu; apoi nemtiescu)

Onorabili domni jurati! Precum se póte vedea din actulu de acusare, acésta la inceputu fusese indreptata asupra lui Muresianu si Baritiu, si cá instructiunea a fostu terminata. In decursulu investigatiunei s'au aflu ca Muresianu nu póte fi urmatu din cauza de morbu, ér' auctorii nu potu fi descoperiti. Atunci eu me vedui silitu pe bas'a opiniunei date de catra barbati de specialitate (medicii), a'mi retrace acusarea contra lui Muresianu. Dar' in contra d. Baritiu o sustínu.

Acusatu afirma, ca actulu meu de acusare nu este claru. In acésta privintia eu me provocu la regulamentulu de pressa, dupa care actulu meu este corectu. Acusarea suna despre crim'a turburarii de linistea publica dupa §. 65 lit. a) a codicelui penale (citesce §. respectivu liter'a a). In urearea transformarii relatiuniloru de statu, in textulu acestui paragrafu trebuie se se puna si statulu ungurescu. Asia dara articolulu incriminatu cade subtu §. 65.

Mai departe acestu articulu isbesce si in §. 300 (citesce textulu acelu §.), cá-ci s'au comis si delictulu prevediutu acolo; s'au agitat in contra guvernulu si a organeloru sale, a-nume contra ordinulu Escel. sale d. ministru de interne, prin carele compunerea de comitete spre a face colecte in favorulu ranitoru se opra, si colectele se permitea numai particulariloru. Acusatu au avutu de scopu a mai infierbentá nemultumirea produsa dejá prin acelu decretu ministerialu.

Mai departe articolulu vatama si §. 302 (citesce textulu §. resp.), pentru ca agitédia contra natiunei magiare.

D-lu acusat se escusa dicédu, ca scopulu seu n'a fostu agitatiunea contra legiloru, ci ca elu a facutu numai polemia in contra diariiloru magiare. Déca asi fi eu convinsu ca elu n'au voitu se agitadie in contra statulu ungurescu si nici in contra natiunei magiare, nici se provóce nemultumire asupra guvernulu, atunci mi-asiu retrace acusarea. Eu inse afu, ca desculparea acusatulu nu este justificata; articolulu incriminatu vorbesce contra lui. Ori-cine are dreptu se traga in judecata pe altulu, déca se simte vatamatu. Au avutu

si acusatulu dreptu a face procesu acelor diarie si corespondentiloru esteri ale acelor, dar' n'au facutu-o. Din contra elu n'avea dreptu a blamá sistem'a statulu, guvernulu si natiunea intréga. Domnii jurati voru intielege, ca o purtare cá acésta nu este de natura a inaintá buna-intielegere dorita intre cetateni, nici a dá sprijinu auctoritatii si dispositiuniloru guvernulu. Din aceste cause sustínu actulu de acusare si rogu pe domnii jurati, se pronuntie verdictulu lor de vinovatú asupra acusatulu.

Acusatu G. Baritiu: Domnulu procuroru i-au placutu se redice acusare in contra articolulu meu. Densulu citandu liter'a a) din §. 65 sustine, ca in articolulu acela s'ar coprinde crim'a propagarei de urgia si ura in contra persónei Imperatulu. Mai departe ca dupa §. 300 ar afu in elu delictulu agitatiunei si alu iritatiunei. D. Procuroru a remasu insa datoriu si va remanea in veci datoriu cu documentarea acusarei sale. D. Procuroru n'au produsu unu singuru cuventu legatunu spe a'si intemeiá acusarea sa. Totu ce a facutu este, ca s'au incercatu se cetésca printre linii si ar voii se mi se inpuia mie de confesore, caruia se 'mi marturisescu faptele si cugetele pe care le voiu fi avutu candu am scrisu acelu articulu. Dar' se me ierte, ca o astfelu de vocatiune nu este nici-decum de competentiá d-lui, si n'are nici unu dreptu a ceti in articolulu meu mai multu decatu aceea ce se vede scrisu in elu.

Las' cá traductiunile oficiale magiara si nemtiesca ale articolulu meu au fostu neesacte in cateva locuri din cele mai importante. Se póte insa vedea din articolulu intregu, ca eu am avutu a face numai cu diariistii. Pasagele citate din „Kelet“ pe la midiulocu articolulu meu, facu partea cea mai mica din cate avému eu datorii se le respingu. In cursu de mai multe luni diariile magiare au agitat si denuntiatu cu scopu cá se fimu arestati chiar' si fara nici o cercetare judecatorésca. Citediu intre altele multe numai casulu din Alba-Jul'i, de care s'au intemplatú mai multe. Bine sciamu noi, ca aici in Transilvani'a stam subtu unu codice penale si subtu o lege de pressa, care diferu fórte multu, atatu de cele din Ungari'a, catu si de cele de preste Leit'a; sciamu noi, ca aici in Transilvani'a trebuie se ne ferimu fórte multu, din cauza, ca suntemu tractati dupa legi fórte diferitoare de cele ce sunt in vigóre in Ungari'a. Ne este prea bine cunoscutu, ca noi nici-decum nu potemu scrie asia precum se scrie in Ungari'a, ceea ce asiu potea probá cu multime de esemple si citate. Asia intre altii d. Kopolnay, care se subscie capitanu, dicea in „Hirnök“ ca: natiunea romanésca intréga nu este altceva, decatu o adunatura de 3 milliöne tigani . . .

Presedintele (intrerupendu pe acusatulu). Te rogu se te marginesci la aparare. Nu'ti este permis a esi cu recriminatiuni.

Acusatu: (care voia se mai citedie cateva insulte aruncate asupra natiunei romanesci, asupra armatei din Romani'a si a cátorva barbati fruntasi, spre a invederá cu acésta, ca trebuie se se apere in contra lor, indignatu si emotionatu prin intreruperea presidentulu, dupa o scurta dar elocenta pauza): Asia dera mie nu'mi este permis se me aparú!

Presedintele: D-ta nu poti se dici acésta!

Acusatu (dupa o alta pauza, continua): Domnii mei jurati! Precum vedeti si D-vóstra, eu nu me mai pocu aperá asia, precum credu cá'mi sunt datoru causei mele si cá am dreptulu facia cu o acusare atatu de infricosiata, precum o ati auditu dela d. procuroru. Din acésta cauza 'mi incredú tóta apararea mea intieptiunei si juramentulu d-vóstra pe care l'ati depusu, precum si auctoritatii si elocentiei aparatoriulu meu. Asia me marginescu aci resumandu'mi apararea numai in urmatórele pucine cuvente. Este evidentu, cá in articolulu meu nu se coprinde nici umbra de atacu in contra statulu. Déca soci'a mea si cele patru fice maritate ale mele, dinpreuna cu tóte celelalte femei romane, cate au participatu la acele colecte, sunt insultate cá tradátore de patria, singuru si numai pentru-ca au facutu ceea ce facusera tóta iér'n'a si primavér'a din acelu anu femeile maghiare, ajutate de femeile nóstre, scarmanandu la scame pentru turcii raniti, — atunci in adeveru femeile romane n'au meritatu atatea batjocuri si amenintari numai pentru-ca, dupa ce intrase si armat'a romana in actiune, au inceputu se lucre die si pentru soldatii romani raniti. Acésta activitate a femeiloru nóstre n'au fostu altu decatu unu actu dictatu de simtiulu de umanitate, totodata insa si implinirea unei datorintie de gratitudine si de buna vecinatate. Cine nu'mi crede mie, cá ne suntemu datori cá vecini cu buna-vointia reciproca, se inchida hermetice fruntariile Transivaniei din spre Romani'a numai pe 6 luni, si atunci ar vedea ce se va putea alege de industri'a si comerciulu tieiei nóstre. Eu dicu: se ne apere Dumnedieu de una cá acésta! Noi mai eram datori Romaniei si cu óresicare imprumuturi. Pe timpulu fómetei celei mari din Ungari'a din anulu 1864, camerele Romaniei au votatu pre langa alte colecte din tesaurulu statulu 4000 galbeni pentru comunele lipsite din Ungari'a inferioare. Intre anii 1859 si 1866 multime de emigranti magiari au aflu asilu si ajutoriu de subsistentia in Romani'a. Pentru fapte cá acestea n'amu asteptatu, cá cei din Clusiu se ne insulte in modulu precum s'au vedutu. Ce amu facutu noi mai multu? Amu cerutu se intindemu ceva ajutoriu in numele umanitatii. Nici unu procuroru nu va putea afu intr'unu ast-felu de actu vre-o vatamare de lege. Deci ve rogu d-loru jurati, cá se me achitati de neintemeiat'a si nemeritat'a acusare.

Aparatoriulu Albert Arz de Straussenburg: D-lu procuroru de statu au ingreunatu apararea, din cauza cá acusarea sa n'are nici unu intielesu. D-lu procuroru n'au produsu nimicu, dar nimicu pe lume pentru motivarea acusarii sale. D-lu procuroru de statu a observatu ce este dreptu, cá acusarea in contra lui Muresianu a fostu retrasa din caus'a de morbu a aceluia. Se póte cá morbulu se fia fostu caus'a. Eu nu voiu se cercetedi mai departe. Eu inse sciu, cá facultatile in-

— Pe fica ta.
— Si ce vrei se faci cu ea, D-dieulu meu?
— O marquisa de Vallombreuse.
— Femeiea d-tale?
— Dá, femeiea mea.
— Preste potintia! unu Vallombrese nu trebuie se se mesaliedie. Si inca cu cine? Bernardin'a insasi n'ar consimti.

Dupa unu strigatu de surprindere si, s'o spunemu de bucuria, iute innabusita, Bernardin'a se radicase incetu. Devenindu érase dómná preste sine insasi, linistita si palida, mai frumósa cá ori candu, cu o voce sigura si decisa, dise la rendulu seu:

— Ai dreptate, tata . . . D-le marquisu, iti multamescu pentru generositatea d-tale. Eu inse me dau lui Dumnedieu. Pe densulu singuru ilu iubescu, elu numai, va fi sociulu meu.

— Bernardino! striga Vallombreuse cu o misicere de pasiune, Bernardino, o fétá piósa cá d-ta nu trebuie se mintia nici-odata. Henrieta mi-a spusu secretulu d-tale . . . si eu, te iubescu.

Desarmata prin neasteptarea acestei indouite marturisiri, muta de emotiune palpitanda, ea intindea spre densulu manile ei aprinse. Elu luá pe una, si ingenuchiandu inaintea betranulu gat'a a se urcá la Ddieu:

— Tata, conchise elu, binecuvintédia'ti copii?

VI.

Astadi, marquisulu de Vallombreuse e generalu. Bernardin'a e o marquisa perfecta, nu mai pucinu fericita, cá si placuta.

Esopu odihnesce in mormentulu familiei Vallombreusiloru, si candu generalulu duce acolo pe copiii sei, ii pune se se róge si pentru mosiulu lor despre mama, mosiu mai pucinu gloriosu póte, dar' nu mai pucinu demnu de piós'a loru suveniru.

telectuale ale unui individ sunt judecate după momentul în care au comis fapta, er' nu după timpul în care se încheie cercetarea. Este permis prin urmare a presupune, că acuzarea în contra lui Muresianu au fostu retrasa din cauza, că acesta sau rugatu, candu din contra d-lu Baritiu nu o au cerutu. Dar' eu nu o știu.

D. procuroru au replicatu la observările acusatului, că actulu seu de acuzare corespunde prescrierilor legii. Aci însă nu este numai întrebare despre liter'a legii, ci și de spiritulu ei. §. 65 din regulamentul presei cere ca acuz'a trebuie se denote pasagele speciale ale scrierei tiparite pe care cineva voiesce a o incrimina. D. procuroru însă nu denota nici unu pasagi specialu din articolulu asupra caruia au intentatu procesu de presă, ci dice din contra, că articolulu dela începutu până la fine lovesce în lege. Observati însă bine, că articolulu acusatului coprinde în mediulu seu și o parte a unui articolu din „Kelet“. Nu poțu deci ști, deca d. procuroru au incriminat si pe diariulu „Kelet“ din Clusiu?

Actulu de acuzare este si din altu punctu de vedere defectuos. §. 65 din codicele penale coprinde o multime de fapte criminale forte diferite; dar' d. procuroru numai în acestu momentu ne cită liter'a a) din §. 65, candu din contra în actulu de acuzare acelu §. 65 este citatu puru si simplu. Asia dara, acusatulu până în momentul acesta n'au avutu de unde se scia, pentru care fapta criminala a-nume este elu inculpatu si în contra carei insinuatuni trebuie se se prepare spre a se apară. Acusatulu nici-decum n'a potutu se scia, deca elu este cumva incriminat de a fi atitiatu lumea la ura în contra persoanei imperatului, seu la resistentia contra esecutarii legiloru, seu la denegarea inopositorulu, ori ca a înfiintiatu societati secrete. Prin urmare acusatulu are dreptu se dica, cumca actulu de acuzare nu lau luminatu într'u nimicu, asupra naturei acuzarei ce i se face.

Acus'a mai are înse înca o scaderă formală si mai mare, candu ea afara de §. 65 se mai provoca si la §§. 300 si 302. Este preste poțe, că aceeași fapta se cadia subtu toti acesti paragrafi. Deca cineva calumniada pe unu alu douilea, atunci în acea calumnia se coprinde si vatamarea de onore. Acum întreb eu: d. procuroru ce face în casuri de aceea, radica acusa pentru calumnia si totu-odata si pentru vatamare de onore?

Deca liter'a a) din §. 65 se poțe aplică la acusatulu si deca acesta au provocatu la ura si despretiu asupra persoanei imperatului, atunci ar fi vatamatu si respectulu către imperatulu, si d. procuroru l'ar poțea acuză si de les-maiestate. Asia dara, deca d. procuroru voiesce se si basedie acuzarea pe §. 65, atunci n'are încatrat, elu trebuie se renuntie la §§. 300 si 302.

De altcum întraga această acuzare ne aduce aminte cunoscut'a istoria despre cornulu poștei, în care înghiatiasă o melodia, er' dupăce cornulu a fostu adusu în casa caldă, desghațiandu-se au începutu se cante spre mirarea tuturor, melodi'a ce înghațiasă în elu. Cu acestu cornu de posta s'elmana acuzarea de fatia. Ea a fostu intentata în Octombrie 1877 si au trebuitu se tréca doua primaveri, până ce se'i se desghietie melodi'a pe care o audiramu astadi. Acum însă această melodia ni se pare cu totul streina si neintielăsa. Obiectulu acusei a ajuns a fi unu anachronismu. În tom'n'a anului 1877 o ar fi întielusu celu pucinu cei esaltati. Pe atunci eră tempulu deputatiuniloru de softale si a demonstratiuniloru cu sabii de onore; totu pe atunci se inscenase revoltă seculoru cu scopu de a trece si a devastă Moldov'a; totu atunci treceau de inamici ai statului ungurescu toti, cati erau inamici ai turciloru. Astadi însă turculu este inamiculu nostru; în locu de deputatiuni tramitemu astadi corpuri întregi de armata în contra lui la Bosni'a si amu facutu colecte pentru soldatii nostrii proprii raniti în acele provincii. Astadi auctorii revoltei secuiesci au se 'si multiameasca scaparea lor din închisori, numai amnesthiei si gratiei monarhului. Astadi chiar' si diarie magiare de aceea, care injurau pe femeile romane pentru colectele lor umanitare, recomanda relatii amicabile cu Romani'a. Asia dar' timpul s'au schimbatu cu totul. Dar' abstracțiune facend delatote acestea, articolulu incriminat este atatu de inocent, în catu nu i se poțe aplică nici unu paragrafu din codicele penale. În § 65 se da definițiunea fiacarei crime. După § 1 din codicele penalu, la ori ce crima se presupune, că cineva provoca cu scopu premeditatu la ura si urgia în contra imperatului, contra unitatii imperiului, contra sistemului si a administratiunii statului. Asia dara se nasce întrebarea: avutau acusatulu scopulu de a irita pe cineva în contra imperatului, a imperiului, a guvernului seu a unitatii statului? Deca d-vostă d-loru jurati credeti, că s'ar fi întemplat asiaceva, atunci se condamnati pe acestu acusatulu. Dar' pentru că crim'a se fia consumata, se mai cere că pre langa intentionare se urmedie si insasi fapt'a. Acuma eu ve întreb: acestu acusatulu comisau elu în articolulu seu incriminat vreo fapta de rea vointia în contra regatului Ungariei seu în contra unitatii statului? (Voci singuratece de pe banc'a juratiloru: Nu! Sensatiune mare în publicu si la barou).

Procurorulu (sarindu în sus): Rogu pe înaltulu tribunalu, că acestu Nu alu juratiloru se se introduca în procesulu verbalu.

Advocatulu defensoru (continuandu): Sunt siguru că însusi d. procuroru nu poțe se răspunda la întrebarea mea, decâtu numai cu Nu!

De aci eu tracu la § 300. La delictulu prevedutulu aci se presupune a fi totu dolus malus, totu scopu reu, precegetatu. Întreb: avutau acusatulu de scopu a dejosi pe guvern sau organele lui. Elu n'au avutu acelu scopu. În totu articolulu seu nu e nici unu cuventu despre auctoritati publice sau de mesuri administrative; lipsesce orice obiectu alu dejosirei. Cu toate acestea d. procuroru insiste mortisii pe langa assertiunea sa; nu poțe înse probă nimicu. Mai departe se cere si aci că consumarea delictului se se întemplet prin vreo actiune, prin fapta. Eu înse în totu arti-

colulu acela nu află nici-o batjocura, nici o defaima, nice o assertiune falsă, nici-o schimosire a faptelor cu scopu de a injosi pe guvern. Dn. procuroru ar fi fostu însă datoriu se documentédie vreo fapta de aceea, elu înse nu face această nici cu o silaba macaru.

Acum trecu la § 302. Dn. procuroru sustine, că acelu articolu ar fi hostile fatia de natiunea magiara. Ce sunt hostilitatile? Sunt ele sentimente hostili? Nu! Pentru-că § 11 dice curatu, că sentimentele omenesci nu potu cadé sub nici-o pedepsă. Asia aci înca trebuie se presupunemu numai o actiune, traducerea în fapta a sentimentelor hostili contra nationalitatii magiare. În totu articolulu însă nu află nimicu de acestea. Preste totu despre natiunea magiara nici-decum nu este vorba, ci articolulu întregu suna numai la adresă diaristiloru, la alui „Kelet“ din Clusiu, care e plin de insulte aruncate asupra femeiloru romane, care se ocupau cu colecte pentru soldatii raniti din Romani'a.

Dara tocmă si în casu, candu articolulu ar sună de a dreptulu la adresă natiunii magiare, dn. procuroru totu nu ar fi castigatu nici prin această nimicu; pentruca articolulu întregu nu coprinde nici unu lucru vetamatoriu.

Din aceste motive eu nu pricepu această acuză. Poțe fi că ne va aprinde ceva lumina o expresiune a d-lui procuroru, unde dice, că densulu a fostu silitu se sustina acuz'a. Elu s'a supusu la acea silă. Dara dacă dn. procuroru cere dela d-vostă domniloru jurati, că se condamnati pe acusatulu, atunci eu trebuie se cautu după alte orecare temeiuri. Eu credu că scopulu ascunsu alu acestei acuze este, că acusatulu se fia achitatu. Cunoscutu este, că dn. ministru presedinte Tisza acuzase pe jurulu din Sibiu în parlamentu, si se pronuntiasă de repetite-ori, că dela acesti jurati nu se poțe asteptă nici-o condamnare în processe politice. Mi se pare că totă această acuză tinde numai într'acolo, că se se inmultiesca materialulu pentru achitari, pentru că institutulu de juru se i se pođa dă lovitur'a dorita. Se poțe că...

Presedintele (i taia vorb'a): Apararea prin inculpari nu este permissa. Rogu pe domnulu aparatoriu, că se se marginesca la aparare.

Aparatoriulu: Asia eu renuntiu la deductiuni ulterioare. Dara nici ingrijirea pentru desfiintarea jurulu, de care ne fi vorba, se nu impresionedie pe nimeni în or'a această. Eu știu, că juratii din Sibiu au cautatu si voru caută totdeauna cu totă lealitatea si onestitatea numai adevărulu, de aceea me si incredu, că densii voru achita pe acusatulu de acestea incriminari cu totul neintemeiate.

Procurorulu: (unguresce): Juratii au disu dejă unu Nu! Această enuntiere a lor este contra legei si trebuie se se fia pentru ori-ce casu la protocolu. Eu insistu si mai departe, că articolulu incriminat vatamă §§. 65, 300 et 302 din codicele criminalu. Proba că acuz'a mea are locu, este si lungimea apararei. Dn. acusatulu si aparatoriulu seu sau încercatu se influentiedie si asupr'a animei juratiloru. (?) Preste această dn. defensoru au abusat de dreptulu apararei (?), de aceea rogu pe în. tribunalu că se lu pedepsesca. De alta parte nici d. acusatulu, nici d. aparatoriulu nu au vorbitu la cestiune; din contra, amendou au vorbitu despre lucruri, la care eu nu poțu reflectă de locu. Defensorulu a mai disu, că eu asi inculpă pe acusatulu, că si cum ar fi agitatu contra regelui. Această eu nu o amu facut nicairi. Din contra, eu am disu curatu, că ataculu seu a fostu îndreptatu contra unitatii statului. Si nici aceea nu stă, că articolulu ar fi polemizatu numai cu alte diare. Eu remanu pe langa ce am disu, că în casu că acesta ar trebui se recurgemu la ajutoriu judecatorescu.

Dn. acusatulu a vorbitu si despre denuntiatuni, fara a produce probe. *) Mai departe, a reflectatu la diversitatea legiloru din Ungari'a si Transilvani'a. Aci eu ilu manu la codicele criminalu nou, adoptatu prin diéta, care este pe cale de a se introduce, era până atunci remanu legile de mai înainte în putere.

Nici nu este adevăratu, că articolulu apară numai humanitatea; pentru-că humanitatea nu cere agitatiune contra statului. Asia eu negu, că acelu articolu numai cătu ar polemiză contra altorui foi periodice, că-ci elu urmaresce cu totul alte scopuri.

Mai departe dn. defensoru a vorbitu despre casarea procesului intentatu contra lui Muresianu. Eu nu am vorbitu niciodat cu Muresianu, nici că-lu cunoscu, nici l'am vedutu vreodata. Dn. aparatoriulu dice, că eu numai silitu asi sustinea acuz'a contra lui Baritiu. Respingu aceste insinuatuni ale dlui aparatoriu, si me rogu că se fia pedepsitu pentru acestu abusu cu dreptulu de aparare.

De si dnii jurati au pronuntiatu dejă unu Nu; de si eu cu toate acestea imi repetu propunerea că acusatulu G. Baritiu se fia condamnatu, o facu această în sperantia, că dora dd. jurati si-au trasu mai bine sam'a si voru pronuntia unu verdictu mai justu, că-ci cuvine-se întieptulu se 'si schimbă judecat'a rea în alt'a mai buna.

Pentru ori-ce casu, eu rogu pe în. tribunalu, că propunerea mea compusa aci în scrisu, în sensulu că articolulu incriminat coprinde faptele prevedute în §§-ii 65, 300 et 302 si că G. Baritiu trebuie se fia condamnatu, se mi se ia din cuventu în cuventu la protocolu.

Presedintele (cătra procuroru): Vrei se'ti repeti acuzele domniei tale si în limb'a germană?

Procurorulu: Nu vreu!

Advocatulu defensoru Albertu Arz de Straussenburg: Dn. procuroru de statulu m'a inculpatu pe mine si pe acusatulu, că noi amu fi abusat de dreptulu apararei. În catu pentru acusatulu, este sciutu în totă lumea, că în procesulu intentatu contra lui la orice tribunalu, elu este subiectulu principale alu actiunii judecatoresci. Acusatulu are si trebuie se i se recunosca dreptulu de aparare în aceeași mesura si

proportiune, în care se dă procurorulu de statulu că acusatulu. Se pare însă, că d. procuroru este vrasmasiu alu acestei dreptati. Totu d. procuroru a tinutu pe acusatulu cătu s'a potutu mai multu în nescintia totale despre natur'a acuzatiunii sale. Asia dara, nu acusatulu si nici aparatoriulu sunt aceia cari au comis abusu de dreptulu lor.

Se pare că d. procuroru pune mare temei pe înpregiurarea, că în decursulu pledoariei unui dintre jurati înpinsi de convicțiunea lor spontana, au strigatu unu Nu înainte de încheierea actelor. Cu ce dreptu pune d. procuroru temei pe această înpregiurare? Aiba dsa ori-si ce scopu cu această procedură, una însă poțe se o scia, că noi nu ducemu nici o frica. Juratii au dreptulu lor mai pre susu de orice îndoielă, de a pune chiaru si diverse întrebări în decursulu ori-carui procesu ce vine la curtea juratiloru. Dara juratii sunt si obligati de consciint'a lor si prin juramentulu depusu în faci'a ceriului, că se si castige si formidie fiacare convicțiune proprie. În casulu de faci'a însă, unui juratu nu facura mai multu, decâtu răspunsera la o întrebare pusă de mine că aparatoriulu, si nicidecum pusă de către în. tribunalu, că se se pođa dice cumva, că s'a prevenitu verdictulu, carele trebuie se lu formuladie ei între ei, în secretu.

Dn. procuroru a mai disu, că elu nu scie cum me încercu eu se vediu în anim'a lui si se vorbescu de silă, la care ar fi elu supusu. Eu știu atata, că d. procuroru nu este judecatoriu, ci este organulu ministrului justitiei si că este datoriu se asculte si se îndeplineasca ordinele mai înalte care i vinu.

Presedintele (cătra aparatoriulu): Te rogu că se te resumi pe scurtu si se ramai în cestiune.

Procurorulu: Eu rogu pe în. tribunalu, că aceea cuvente dise de aparatoriulu, că procurorulu ar fi unu organu alu ministrului justitiei, se se tréca în procesulu verbalu.

Aparatoriulu: Pentru numele lui D-dieu, apoi că dora ne va fi permis aci se numimu celu pucinu pe ministrulu justitiei.

Dn. procuroru a disu, că noi amu fi datoru se aducemu probe de neculpabilitatea acusatului. La această răspundiu eu, că tocmă din contra, este dator' aparatorulu de statulu se aduca, dacă le are, probe de culpabilitate în contra unui omu, care nu a fostu acusatulu nici odată de vreo fapta rea. Acusatulu au avutu dreptu se îndemne pe femeile romane, că se continue cu colectele lor, si elu nu a facutu mai multu, decâtu au aparatu acelu dreptu contra celor care lu negă.

Procurorulu (taia cuventulu): Fiindu-că dn. aparatoriulu vorbesce în tonu irritatu, rogu pe în. tribunalu că se lu pedepsesca.

Aparatoriulu: Eu voiu continuă si voiu adaoge, că articolulu avuse de scopu se confirme pe femeile romane în faptele charitatiei (dragostei crestinesci). Dacă dn. procuroru acusa pe Baritiu pentru fapt'a această, atunci elu isi poțe întinde acuz'a sa de aici până la Pest'a, ba si mai departe, până la Bodenbach (fruntaria austro-saxona), din cauza că noi toti amu participatu la faptele de charitate: pentru ranitii nostrii din Bosni'a.

Presedintele (cătra acusatulu): Dta ai mai avea de observatu ceva?

Acusatulu George Baritiu: Mai am d-le presedinte, între altele că...

Procurorulu: Eu protestediu. Acusatului nu i se mai poțe dă cuventulu.

(Acusatulu asteptandu se vedea ce se va alege din acestu contactu nou dintre procuroru si presedinte, stă cătu-va tempu în peciōre preparatu de a si face duplic'a la noiele incriminari ale procurorului, pre candu:

Presedintele: (curmandu ori-ce discussiune ulterioară) resuma mai antaiu unguresce, după aceea nemtiesce argumentele aduse pro si contra. După acestea dă lectura la trei puncte de întrebare formulate de tribunalu spre a se comunică curtiei juratiloru, că se si dea verdictulu asupra lor.

Procurorulu de statulu pretinde a se formulă întrebările cu totul altmintrelea si propune pe cele formulate de d-sa.

Aparatoriulu întrebatu, declara că nu are nimicu în contra formularei si acusatului înca nu i pasa.

În urm'a acestora ddni membrii ai tribunalului se retraseră în camer'a de consultare spre a se uni asupra punctelor de întrebare si a le formulă cu luarea în consideratiune a propuneriloru facute din partea procurorului. După consultare mai îndelungată în fine pe la 12½ ore membrii tribunalului reintra în sala.

Presedintele da lectura la 5 puncte de întrebare.

Întrebarea prima: Este G. Baritiu auctorulu articolului incriminat?

Întrebarea a doua: Agitédia acelu articolu în contra unitatii si a constitutiunii statului? (§. 65 cod. pen.)

Întrebarea a treia: Deca acelu articolu dejoscesce dispositiuni de ale guvernului etc? (§. 300 cod. pen.)

Întrebarea a patra: Deca acelu articolu provoca la hostilitati în contra natiunii magiare?

Întrebarea a cincea: Deca tînu juratii pe acusatulu de vinovatu?

După această presedintele dă actele respective juratiloru, cari se retragu îndată în alta camera spre a delibera în secretu. După o pauză de o ½ ora colegiulu juratiloru se reintorče în sala si primariulu alesu de ei insii depune pe măs'a presidiului actele si verdictulu înscrisu la fiacare întrebare.

Întrebarea prima fu răspunsă în unanimitate cu Dă, că adeca acelu articolu a fostu scrisu de G. Baritiu. Celelalte 3 întrebări au fostu răspunse érași în unanimitate cu Nu, éra ultim'a si a cincea întrebare a fostu răspunsă totu în unanimitate cu Nu si cu: Este nevinovatu.

În urm'a acestui verdictu presedintele tribunalului

*) Nu l'au lasatu se produca.

declara ca acusatul G. Baritiu a fost achitat de catra juriu cu unanimitate.

Asia se termina acesta pertractare finala, in decursul careia procurorul afla cu cale a cere de repetiteori pedepirea disciplinara a aparatoriului, la care cerere inse d. presedinte indata dupa enuntierea verdictului declara ca: curtea a respins cererea procurorului de a pedepsi pe aparator, pentru ca de si acesta a comis o mica neregularitate, dara chematu fiindu la ordine de catra presedintele, n'au insistat a continua.

Dupa publicarea verdictului, acusatul achitat d. G. Baritiu a fost salutat din partea publicului ce era de fatia cu repetite salve de „Se traiasca” si cu caldure stringeri de mana si felicitari, atatu din partea romanilor, catu si a neromanilor.

Fiindu noi partea interesata in procesul descris, nici n'amu pututu si nici nu eram dispusi a urma cu creionul cursul acelei pertractari, cu atatu mai pucinu nu, ca ne lipsia unu stenografu romanu. Darea de sema de mai susu avemu a o multiami in parte mare notitiilor stenografice, pe care si le a facutu in totu decursul siedintiei prea stimulatului nostru colegu d. Dr. Carl Wolff, redactorul diariului germanu din Sibiu „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt”, caruia ne simtumu deobligati a'i esprima profund a nostra recunoscintia pentru zelulu, promptitudinea si impartialitatea cu care a sciutu se si faca instructiv a sa dare de sema, pe care o publica in Nr. 1629 alu diariului ce'lu redactedia.

Nu mai pucinu datoriu se simte acusatul a isi esprime si la loculu acesta, adencu simti'a sa multiamita, d-lui adv. A. Arz de Straussenburg, pentru elo-cent'a, spirituala si convingetorea sa pleoaria, cu care a sciutu se apere caus'a clientului seu.

O scrisore autografa a Maiestatii Sale Imperatului.

Din incidentulu serbarii iubilar a casatoriei Sale de argintu, Maiestatea Sa imperatulu a bine-voitu a adresa catra ministrulu de interne austriacu comitele Taaffe si catra ministrulu-presedinte alu Ungariei Tisza, o identica scrisore autografa de coprinsulu urmatoriu:

„In decursulu guvernarei Mele de mai bine de treideci de ani amu inpartasitu cu poporale Mele, pre langa unele ore de intristare si multe bucurii, dar o bucuria mai curata, mai intima nu mi s'ar fi pututu oferi, decatu cum a fostu aceea pe care o am gustatu in dilele din urma.”

„Acesta bucuria amu de a o multumi iubirei poporaloru mele.”

„Noi, Eu si Regin'a ne simtumu adencu misicati prin aceste manifestatiuni spontane ale unui amoru sinceru si ale devotamentului fidelu, ce se facura din partea singuraticilor si a reunitilor, a corporatiunilor, comunelor si auctoritatilor si a reprezentantilor din tote tierile. Din partea tuturor claseloru si straturilor poporatiunei Ni s'au oferitu probele cele mai emotionatere ale unei bucurii sincere si felicitarele cele mai cordiale.”

„Sunt mandru si fericitu totuodata de a potea considera pe poporale acestei monarchii ca si pe propria Mea mare familie, in acororu iubire ce Ne incongiura, vedemu si unu efectulu alu acelei binecuvantari ceresci, pe care Noi o amu inplorat inainte de acesta cu douedeci si cinci de ani la altariulu comuniei pentru aliant'a Nostra si la care speramu si de aci nainte prin grati'a lui Dumnedieu, pentru fericirea Nostra familiara de pana acuma si pentru aceea a iubitoru nostri copii, precum si pentru fericirea patriei.”

„Serbatorile sgomotose au trecut, dar' recunoscetorea suvenire a acoloru dile nu va disparea niciodata din anim'a Nostra. In persona si verbalu amu potutu multumi numai la pucinu din atatea milioane, comunica deci d-ta in totu loculu si fiacaruia in parte multumit'a nostra intima si cordiala.”

Vien'a, 27 Aprilie, 1879.

Franciscu Josifu m. p.

Acesta scrisore autografa a Imperatului, despre care se dice ca a fostu stilisata si scrisa de insusi Maiestatea Sa, fara interventiuinea unei altei persone straine, a produsu si va produce fara indoiala cea mai profunda si inveselitore inpresiuinea, asupra tuturor poporaloru din monarchia fara esceptiune. Catu sunt de dulci si conciliante acele accente de recunoscintia parintasca ale animei Maiestatii Sale, adresate catra poporele sale fidele si leale. Amorul reciprocu intre popora si domnitori este fundamentulu celu mai solidu si mai durabilu pe care se basedia esistentia unui statu. Cu atatu mai durerosu insa este, candu vedemu ca mai exista inca domnitori si guberne, care nu cauta se fia iubite de poporale lor, ci temute si tamaiate ca si nisce idoli. Acele guberne uita insa, ca cineva pote se se inchine si se se prosterna in pulbere inaintea unui idolu, insa nu'lu va potea iubi niciodata, ci elu i va refusa chiaru si respectulu conventionalu, din momontulu candu au incetatu de a se mai teme de elu. Asia o facu indianii cu idoli lor, asia o facura tote poporale, care au avutu nefericirea se fia guvernate de tirani si despoti si pe acesta cale au pornitu in timpulu mai nou si poporulu rusescu, alu carui suveranu ar potea se si ea unu bunu exemplu de imitatu, dela Maiestatea Sa constitutionalulu monarchu alu Austriei.

Adres'a sinodului eparchialu aradanu trimisa Maiestatiloru la serbarea aniversariulu 25 alu nuntii.

Maiestate imperatesca si regesca apostolica!
multu gratiose Dómne!

Clerulu si poporulu de biseric'a romana gr. ort., adunatu la Aradu in sinodulu acestei diecese,

prin reprezentantii sei vine inaintea Tronului suveranu, cu cea mai omagiala supunere, se dea espressioni sentimenteloru de loialitate si de alipire, de amore si de bucuria la ocaziunea aniversariulu alu 25 dela nunt'a Maiestatei Vostre.

Din mosi si stramosi, candu prea inaltiat'a casa domnitória serba o di de bucuria, atunci aveamu si noi o bucuria ca si crestini si ca si romani, pentru ca acea credintia, ce ne-a nutritu si ne nutresce, ne-a spusu tare, ca sörtea bisericeii si a natiunei nostre s'a legatu de sörtea si de grati'a augustiloru absburgo-loreni.

Esti Maiestatea Ta, multu gratiose Dómne! carele ai legitimatu acesta credintia traditionala, ce ne-au transmis'o parintii. Ca sub intielépt'a si bland'a domnia a Maiestatei Tale, astadi avemu si noi o biserica nationala si autonoma, de mangaiare crestina — si spre cultivarea nostra.

La diumetate de miie de altarie divine sunt in acesta diecesa, dela cari voru plecá in un'a si aceea di, in 12/24 Aprile a. c. in acela siu timpu canonieu, totu atatea sante liturgii in limb'a nationalitateri nostre catra bunulu D-dieu pentru fericirea durata a nuntii imperatesci.

Si candu dieces'a intréga serbedia cu sante rugatiuni acestu aniversariu, noi, reprezentantii ei, dreptu fidelitate si recunoscintia, aducemu Maiestatei Vostre orarile nostre pentru indelungat'a viétia familiara in fericire neturburata si orari pentru august'a Imperatesa si Regina, decorea Tronului, consörtea suveranului, carui'a i-a datu bucuri'a de tata, prea innaltei familii imperatesci bucuri'a de mama, era noue credintiosiloru supusi si filoru nostri ne-au datu, prin clironomulu de tronu, o garantia buna despre viitoriulu nostru.

In acelu viitoriu privimu acum cu securitate; ca in biseric'a nostra nationala vomu aduna virtuti morali si religiose, vomu aduna cunoscintie si invetiaturi. Virtutile si invetiaturile sunt capitalulu ce romanulu ilu eloca in viitoriulu seu, convinsu ca va fructifica Tronului gloria si patriei prosperitate, sub domni'a intielépta a preinaltei case domnitore, domnia ce se duredie in perpetuu!

D-dieu se Te traiasca pre Maiestatea Ta!

D-dieu se traiasca pe Maiestatea Sa Imperates'a si Regin'a!

Traiasca August'a Casa domnitória!

Datu din sinodulu diecesanu rom. gr. or. alu Aradului.

Aradu 9/21 Aprile 1879.

Ai Maiestatei Vostre imperatesci si regesci apostolice, cei mai fideli supusi:

Sinodulu diecesei romane gr.-or. alu Aradului.

Ioanu Metianu m. p.,
episcopu presedinte.

Dr. Giorgiu Popa m. p.,
protonotariu.

(„Biseric'a si Scol'a“)

Sciri diverse.

(Darea de sema) a procesulu politicu de pressa intentatu asupra d. G. Baritiu a facutu o sensatiune asia de mare asupra publiculu germanu, in catu precum aflamu, editur'a diariului germanu de aici „Siebenb. Deut. Tageblatt” s'a vediutu indemnata a tipari din Nr. 1629 alu acelu diariu cu 500 de exemplare preste editiunea sa normala.

Credindu ca si publiculu romanescu se va interesá pentru decurgerea acelu procesu, editur'a „Observatoriulu” inca s'au decisu a retipari in brosiura separata aceea dare de sema a pertractarii finale, pe care o publicamu in Nr-lu de astadi alu diariului nostru. Ea se affa de vendiare in Sibiu la tipografi'a lui W. Krafft cu pretiulu de 25 cr. v. a. inclusive tramitarea francata. In Bucuresci la libraria lui Szölösy, cu pretiulu de 50 bani, precum si la alte librarii din tiéra.

(Avansamentulu de primavera in armat'a imperiala.) Coincidendu acestu avansamentu cu serbarea iubilara a Maiestatiloru Loru, in cercurile militare se asteptau la avansari forte numeroase. In realitate inse ea a remasu forte tare inapoia asteptatoru avute. Ori catu de nesuficientu si nemultumitoru ar fi avansamentulu din Maiu a. c., totusi noi salutamu si felicitamu pe urmatori d. d. oficiari romani din armat'a de linia austriaca, pentru inaintarea lor si adeca au fostu inaintati la rangulu de capitanu class'a I. d. capitanu Ioanu Petchescu dela regim. de infanterie Nr. 31; la rangulu de capitanu class'a I. d. capitanu Ernestu Marginenu dela regim. de infanterie Nr. 50; la rangulu de capitanu de class'a II. d. locotenentu Timoteu Achimescu dela regim. de infanterie Nr. 50; la rangulu de locotenentu au fostu inaintatu d. sublocotenentu George Boldea dela regim. de infanterie Nr. 64; la rangulu de sublocotenenti au fostu inaintati cadetii:

Mateiu Muresianu dela regim. de infanterie Nr. 51; Alecsandru Bobu-Hangea dela regim. de infanterie Nr. 63; Mihailu Muerila dela regim. de infanterie Nr. 19 transferatu la regim. de infanterie Nr. 50 si Dimitrie Salaceanu dela regim. de infanterie Nr. 43 transferatu la regim. de infanterie Nr. 50.

In trup'a venatoriloru s'au inaintatu la rangulu de locotenente d. sublocotenente Ioanu Poplaceanu dela batalionulu de venatori Nr. 28. S'au mai inaintatu la rangulu de locotenentu auditoru d. practicantulu de auditoratu Ioanu Mihaltieanu atasiatu pre langa tribunallulu de brigada Nr. 39 din Dobritinu.

(Oferte in favorea celoru nenorociti prin focu) din Comun'a Betlenn: dela Eselentia sa Mitropolitulu Mironu Romanulu 60 fl., dela Comun'a Fagarasiu 149 fl. 45 cr., dela Advocatulu Ioan Romanu 23 fl., dela Comun'a Voila 20 fl., dela Comun'a Galati 4 fl. 22 cr., dela Hermann Krauss 2 fl., dela Moritz Neumann 2 fl., dela Lipman Hirsman 1 fl., dela Danila Pandrea 1 fl. Acestea sume s'au inpartitu cu interventia oficiulu politicu intre nenorociti, pre cum si insemnate oferte in naturale de la diferiti particulari si Comune din Comitatu pentru care se aduce in numele lor multumita publica.

Nicolae Barsanu, primariu comunalu.

(Desfiintiarea unei academii de dreptu.) Conventulu comunei de confesiune helvetica din Kecskeemet in Ungari'a, a decisu in adunarea sa superintendentiala, ca se faca propunerea pentru desfiintiarea academiei de dreptu de acolo, din cauza ca spesele se affa intr'o mare disproportiune, atatu cu venitulu catu si cu frecventia acelu institutu.

(In cestiunea infrumsetiari cetatii Sibiiului.) Fatia cu intrebarile din mai multe parti, deca tacs'a de membri fundatoru in sum'a de 50 fl. este a se solvi dintr'o data, sau se pote plati si in rate, subscrisulu comitetu isi ia voia a inpartasi, ca tacs'a amintita se pote solvi si in rate de cinci sau diece luni. Inscrierile de membri la reuniunea pentru infrumsetiarea cetatii cu tacs'a anuala de celu pucinu doi fl. v. a. se potu face la casariulu reuniunei d-lu majoru Herzberg in edificiulu magistratului, la d-nu negutiatoriu Nuridsán, si la d-nu farmacistu Müller in piati'a mare, la d-lu Mihaelis, librariu in piati'a mica si la d-nu negutiatoriu Winkler in strad'a Oenei.

Sibiu, 30 Aprilie 1879.

Comitetulu reuniunei pentru infrumsetiarea cetatiei.

(Unu accidentu.) — Unu inforatoriu accidentu s'a intemplat pe calea ferata, dice „Democratulu” din Ploesci. Costache Dimitrescu, nascutu in Campulu-Lungu, de 21 ani, june, caporalu in reg. I de infanterie comp. 8, si atasiatu la comp. sanitara, voidu a plecá din Ploesci la Mizilu, Dumineca in 1 Aprilie, cu trenulu dela 11 ore ser'a si neavendu bani in destulu pentru a lua clas'a II, in lipsa de clas'a III, fiindu-ca era trenulu acceleratu, s'a ascunsu pe peronulu unui vagonu, la plecarea trenului, si ast-felu ajungendu, pana aproape de podulu Teléjenului, nu se scia prin ce accidentu a cadiutu dupa peronu si trenulu i-a sdrobitu ambele pectore ca la 25 centimetri din josulu ghenunchiloru. In caderea sa a avutu si doué lovituri la capu. Amputatiunea ambelor pectore era inevitabile. — Acestu nenorocitu, silitu se siéda in campu pana a dou'a di, candu au fostu aflatu de trecetori, cu tota perderea sa de sange si fara nici unu ajutoru, dupa 15 ore, candu fu transportatu la spitalu, unde noi insine l'amu visitatu, totu isi ave deplina sa cunoscintia si nu se vaeta decatu de frigu. Doué ore dupa amputatiune, nenorocitul si-a datu sfersitul.

(Statu'a lui Eliade-Rádulescu) lucrata cu multa arta in marmora de catra sculptorulu Ferrari din Rom'a e deja gata. Pentru transportarea statuei la Bucuresci mai este inca de lipsa se se faca o colecta de celu pucinu 6000 lei.

Cancelari'a

(71) 1—2

Advocatulu Dr. N. Olariu se afla din 1 Maiu in piati'a mare (grosser Ring) Nr. 16, etagiulu primu.

UMRATH & COMP. in PRAG'A,

fabricanti de maschine agricole (69) 2—20

se recomanda prin specialitate lor, renumite prin esecutarea lor forte solida, ambletu usioru, productivitate mare si treieratu curatu a

Masineloru lor de treieratu de mana si cu verteu

dela 1 pana la 8 poteri de cai seu boi atatu locomobile catu si stabile. Mai in colo fabricamu in marimi diferite si de o constructiune probata:

Ciururi pentru bucate, taiatöre de paie, mori pentru sdrobitu etc. etc.

Cataloge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco.

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiu.

Editoru si redactoru respons. G. Baritiu in Sibiu.